

Erna Sassen

Kom niet dichterbij

Leopold / Amsterdam

Eerste druk 2014

Copyright © Erna Sassen 2014

Omslagontwerp: Studio Ron van Roon

Uitgeverij Leopold, Amsterdam / www.leopold.nl

ISBN 978 90 258 6512 2 / NUR 300/285

In deze roman is op blz. 12 de eerste strofe van *La chanson des vieux amants* van Jacques Brel opgenomen en op blz. 13 worden de eerste drie strofen van het gedicht *Later* van Simon Garmiggelt geciteerd.

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een werkbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Uitgeverij Leopold drukt haar boeken op papier met het FSC®-keurmerk. Zo helpen we waardevolle oerbossen te behouden.

1.

‘Ik moet een kunstgebit!’

‘Reef, het is midden in de nacht...’

‘Dat weet ik want ik lig al uren wakker. IK HEB NOG NIET EENS EEN RIJBEWIJS EN IK MOET AL EEN KUNSTGEBIT!’

‘Kronen, dacht ik.’

‘Dat is precies hetzelfde!’

‘Maar dat wist je toch al lang? Waarom ben je nu opeens zo over de zeik?’

Twee weken geleden was er een documentaire op de televisie over jonge theatermakers, waarin mijn zus werd geïnterviewd. Ze zag er heel raar uit. Alsof ze helemaal geen boventanden had. Zelfs haar 92-jarige buurvrouw was het opgevallen, ‘... en die is bijna blind!’

Volgens de tandarts, bij wie ze de ochtend na de uitzending in een slaapzak voor de deur lag, heeft Reva haar tanden ‘opgeknaard’: door tandenknarsen in haar slaap zijn haar tanden en kiezen voor een groot deel afgesleten. De overgebleven rand van haar voortanden is daardoor zo dun geworden dat fel theater- of studiolicht erdoorheen schijnt.

De enige manier om dit euvel te verhelpen, is volgens hem: *alle elementen omslijpen en kronen*.

‘Ik ben veel te jong voor een kunstgebit!’

Daar ben ik het wel mee eens, maar het heeft geen enkele zin om het te bevestigen, want dan zitten we morgenochtend nog samen te jammeren aan de telefoon.

‘Je had ook een van de slachtoffers kunnen zijn van die brand in dat Volendamse café,’ zeg ik. Niet briljant, maar het is het eerste wat er in me opkomt.

Ze moet even nadenken. ‘Nee, dat had niet gekund, want daar ben ik te jong voor. En ik ga nooit naar een café.’

‘Maar je weet wat ik bedoel.’

‘Dat het altijd erger kan. Ik had ook een kindsoldaat kunnen zijn zonder armen en benen, dank je wel!’ Ze hangt op.

Als ik bijna in slaap ben gevallen, belt ze weer. Huilend nu.

‘Ik schaam me zo!’

‘Waarom?’ vraag ik zo rustig mogelijk. Boos worden is gevaarlijk op dit tijdstip. Van boos worden krijg je een adrenalinekick. (Kan ik net zo goed meteen opstaan en het huis gaan schoonmaken.) ‘Jij kan er toch niks aan doen dat je knarst in je slaap?’

Maar dat is ook niet waar ze zich voor schaamt.

Vanmiddag was Reva bij de ‘adviserend tandarts’ geweest, een arts die de zorgverzekeraar adviseert over het wel of niet vergoeden van tandheelkundige behandelingen. Deze man had haar gevraagd: ‘Zit u vaak met metalen voorwerpen in uw mond?’

Mijn zus snapte de vraag niet.

‘U heeft geen glazuur meer op de binnenkant van uw bovengebijt,’ legde de arts uit, ‘daarom vraag ik: zit u vaak met metalen voorwerpen in uw mond? Sleutels of zo?’

Reva schoot in eerste instantie in de lach. Ze zag zichzelf al bierflesjes openen met haar tanden.

‘Of drinkt u heel vaak zure dranken?’

Toen was er een belletje gaan rinkelen. Of zeg maar gerust dat het alarm afging.

Ze had met tegenzin verteld dat ze nogal vaak overgaf.

De arts vertrok geen spier na die bekentenis; hij vroeg alleen maar: ‘En poetst u daarna meteen uw tanden?’

Ja, natuurlijk poetste ze daarna altijd onmiddellijk haar tanden. Want het was nogal een smerige gewoonte dat kotsen, vond ze zelf ook.

Toch had ze dat beter niet kunnen doen, bleek nu, want na het eten van sinaasappels en na het drinken of uitbraken van zure vloeistoffen zoals citroensap of maagzuur, is het van groot belang eerst ‘het speeksel de kans te geven zijn herstelwerkzaamheden te verrichten’, alvorens over te gaan tot het poetsen van de tanden.

‘Anders poetst u de door het zuur reeds verweekte tanden nog verder kapot.’

Dus daarom is mijn zus zo overstuur.

Omdat ze beseft dat ze het kunstgebit min of meer aan zichzelf te danken heeft.

‘Het is een straf van God,’ huilt ze.

‘Ik wist niet dat jij in God gelooft.’

‘Dat doe ik normaal gesproken ook niet. Alleen in dit soort gevallen.’

In de strafgevallen dus. Blijkbaar is Reva’s god een streng type.

‘En waarvoor heb je dan straf verdiend?’ vraag ik.

‘Dat zegt-ie er niet bij. Maar zo voelt het. Als een straf.’

‘Dus je hebt heus wel een idee, want je voelt je schuldig,’ dram ik nog even door.

‘Voor liegen en bedriegen.’

‘Wie bedrieg je dan?’

‘Jou en mama.’

2.

Reva is anderhalf jaar jonger dan ik.

Ze houdt mij al mijn hele leven wakker.

Toen ze nog klein was, deed ze dat door werkelijk overal vraagtekens bij te zetten en alles ter discussie te stellen.

Een van mijn vroegste herinneringen is dat ze, nog geen drie jaar oud, keihard door een volle treincoupé tetterde: 'Was dat nou pápa die ging strooien? Of was het Zwarte Piet?' Ik was geschokt. Had zelf die zwarte hand gezien. Welke idioot twijfelde er nou aan Zwarte Piet?

Later gingen haar vragen over God, over de dood en over andere zware onderwerpen waar ik als kind uit mezelf nooit over nadacht.

Tegenwoordig doet ze het voornamelijk per telefoon en bij voorkeur midden in de nacht.

Als mijn zus moe is, gaat ze zoals de meeste mensen naar bed om te slapen. Ze gaat alleen niet slapen. Want als het donker is en rustig in haar huis, wordt Reva pas echt goed wakker. Dan denken die hersenen van haar: 'Hé, wat krijgen we nou? Valt er niks meer te beleven?!' en dan gaan ze zelf iets verzinnen. Dus dan komen de beste, maar vaak ook de allerslechtste ideeën bij haar naar boven.

Met *allerslechtste ideeën*, bedoel ik niet onbruikbare theaterteksten, of flauwe grappen waar je de volgende ochtend al niet meer om kan lachen; was het maar waar.

Met *allerslechtst* bedoel ik destructief. Negatieve, deprimerende gedachten over wat ze allemaal fout heeft gedaan, wat ze verkeerd heeft gezegd, wie er allemaal een hekel aan haar hebben en wat er aan haar uiterlijk mankeert, waarmee ze zichzelf in een mum van tijd naar de rand van de afgrond duwt.

En dan belt ze mij.

Of misschien belt ze eerst een goeie vriend of vriendin die zo

verstandig is om 's nachts zijn of haar telefoon uit te zetten, en belt ze mij daarna.

Ik zou mijn telefoon ook uit kunnen zetten 's nachts.

Daar heb ik vaak over nagedacht.

Maar ik doe het niet.

Het is pas zeven maanden geleden dat Reva ontslagen werd uit de psychiatrische kliniek waar ze werd behandeld voor een acute psychose.

Ik geloof dat ze me elke keer dat ik haar kwam opzoeken voor de voeten wierp: 'Het is jouw schuld dat ik hier zit!'

Gedeeltelijk had ze daar gelijk in.

Ik was er destijds verantwoordelijk voor dat de crisisdienst van de GGZ werd gebeld, zodat er iemand kwam die haar een spuitje gaf, en ze per ambulance werd afgevoerd.

Dat dat nodig was, was echter niet mijn 'schuld'.

Ik heb lange tijd gedacht dat het de schuld was van de DJ.